ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора Власенко Тетяни Анатоліївни

на дисертаційну роботу Романюка Олександра Георгійовича

на тему «Конкурентні стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження. Забезпечення сталого розвитку вітчизняних аграрних підприємств передбачає досягнення та підтримання достатнього для здійснення розширеного відтворення рівня економічної ефективності. В свою чергу, основою здійснення діяльності та підвищення її ефективності є процес формування та реалізації економічного потенціалу підприємств. Остання передбачає досягнення належного рівня конкурентоспроможності через створення стійких конкурентних переваг продукції та підприємств-товаровиробників. Вказаний процес унеможливлюється без залучення інвестиційних ресурсів та впровадження інновацій з метою створення конкурентних переваг, посилення ринкових позицій та збільшення рівня концентрації виробничого капіталу. При цьому інноваційну та інвестиційну діяльність доцільно розглядати в якості джерела конкурентних переваг комплексно, як один процес, окреме здійснення складових якого або неефективне, або неможливе. Останнє зумовлює виключне значення стратегічного управління конкурентоспроможним інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств агропромислового виробництва, що обумовлює своєчасність та актуальність теми дисертації Романюка О.Г.

Представлене дисертаційне дослідження відповідно до науково-дослідних тем Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за темами «Організаційно-економічні та технологічні засади підвищення ефективності виробництва і

реалізації продукції в умовах формування інноваційної моделі розвитку агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0111U005203, 2011-2015 рр.) та «Механізми підвищення конкурентоспроможності, розвитку економічного та виробничо-технологічного потенціалу суб'єктів агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0116U003477, 2016-2020 рр.), а також науково-дослідної теми Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України «Ідентифікувати сценарії та процедури відновлення виробничо-технологічного, агроекологічного та інноваційно-інвестиційного потенціалу молочного скотарства на деокупованих територіях» (номер державної реєстрації 0124U001624, 2024-2025 рр.).. В межах вказаних тем автором визначено теоретичні та методологічні засади формування конкурентних стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Якісний аналіз дисертації свідчить, що здобувачем виконане достатньо глибоке вивчення теоретичного базису поставленого наукового завдання. Список використаних джерел налічує 237 найменувань, серед яких наявні праці провідних фахівців з економічної теорії, аграрної економіки, менеджменту, нормативні, законодавчі та аналітичні матеріали. Дисертація характеризується чітким дотриманням при поданні матеріалів та результатів обраної автором логіко-структурної схеми дослідження. Сформульована мета та визначені завдання дослідження дозволили дисертанту вдало застосувати залучений методичний інструментарій. Зміст дисертації повною мірою відповідає обраній темі дослідження. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Отже, отримані при виконанні дисертаційної роботи Романюка О.Г. наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи Романюка О.Г. полягає в отриманні нового вирішення наукового завдання обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних засад

генерування та імплементації конкурентних стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва. Слід зазначити, що автору вдалося обґрунтувати теоретичні основи формування конкурентної стратегії аграрних підприємств шляхом визначення концептуальних засад управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств та їх продукції на основі ідентифікації ринкових та виробничо-збутових можливостей в контексті реалізації загальної стратегії розвитку. В роботі удосконалено понятійний апарат стратегічного управління, зокрема, визначення «стратегії» як комплексного поняття, яке враховує її сутність, спосіб реалізації та очікуваний результат, при цьому обґрунтовано тотожність понять «бізнес-стратегія» та «ділова стратегія» за метою забезпечення довгострокових конкурентних переваг. Також удосконалено удосконалено підхід до формування конкурентної стратегії підприємства, що представлений як послідовний процес, що включає етапи визначення цілей, аналізу, прогнозування та планування з можливістю проміжного контролю й коригування. Розвинуто систему класифікації агропромислових підприємств, що базується на таких критеріях, як розмір підприємства, площа земельних угідь, ефективність використання ресурсів, виробничі активи та якість управління. Також розвинуто теоретичні основи інноваційної спрямованості інвестиційної діяльності аграрних підприємств через визначення структурних особливостей систем управління їхньою конкурентоспроможністю, що базуються на створенні конкурентних переваг шляхом впровадження інноваційних рішень.

Повнота викладення у відкритому друку наукових положень дисертації. За темою дисертаційної роботи Романюка О.Г. опубліковано 10 одноосібних наукових праць, серед яких: 5 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному виданні, 4 публікації в інших виданнях. Оприлюднені в публікаціях наукові положення не викликають сумнівів, не містять протиріч з базовими положеннями економічних наук, а також з достатньою повнотою відображають сутність та зміст матеріалів дисертаційного дослідження.

Винесені на захист положення наукової новизни та основні результати

дослідження з достатньою повнотою оприлюднені у відкритому друку. Вимоги щодо необхідної кількості публікацій дотримано, а зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Романюка Олександра Георгійовича «Конкурентні стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва» складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Дисертація викладена на 192 сторінках друкованого тексту, обсяг основного тексту дисертації складає 168 сторінок. Робота містить 23 таблиці та 27 рисунків.

У першому – теоретичному – розділі розглянуто різні підходи авторів до поняття «стратегія», а також запропоновано власне визначення, яке враховує її сутність, методи та результати реалізації. Визначено місце конкурентної стратегії серед управлінських стратегій і вирішено розбіжності в трактуванні відносин між конкурентною та бізнес-стратегіями, пояснивши їхню різницю, а також запропоновано систему класифікації стратегій.

У другому – аналітичному – розділі визначено основні принципи розвитку аграрного сектору України; визначено, класифіковано та кластеризовано провідні підприємства на ринку.

У третьому – рекомендаційно-прикладному – розділі визначено джерела та інструменти інвестування інноваційних проєктів підвищення конкурентоспроможності підприємств агропромислового виробництва, обґрунтовано типологію стратегій та виконана прикладна ідентифікація стратегічних альтернатив розвитку їх конкурентного потенціалу, розглянуто процедурні аспекти генерування та імплементації стратегій конкурентного розвитку підприємств агропромислового виробництва.

Дисертація Романюка О. Г. «Конкурентні стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва» за предметно-об’єктною сферою, змістовим наповненням та характером наукових результатів відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Обсяг та оформлення дисертації є такими, що відповідають вимогам МОН України.

Практична цінність результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження характеризуються практичною значущістю в контексті можливості використання сільськогосподарськими товаровиробниками та органами державної влади запропонованих дисертантом наукових положень та практичних рекомендацій щодо розвитку потенціалу конкурентоспроможності аграрних підприємств. Рекомендації автора та окремі результати дисертаційного дослідження використовуються аграрними підприємствами.

Зауваження до дисертаційної роботи. Не дивлячись на достатньо високий теоретико-методичний рівень підготовки дисертаційної роботи необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі недоліки та дискусійні положення:

1. Представлені в роботі процедура та економічні наслідки здійснення процесу стратегічного управління конкурентоспроможністю інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва носить надто узагальнений характер та потребує подальшої деталізації, адже не повною мірою відображає специфіку саме дослідженої категорії підприємств.

2. Невірним в методологічному та теоретичному ракурсах є віднесення конкурентних стратегій та стратегічного управління до «типу управління», адже стратегія є інструментом, а стратегічне управління складає сутність рівня управління діяльністю організації.

3. Авторський поділ напрямів інвестування у впровадження інноваційні в сферах виробництва, управління та збуту, представлений в підрозділі 3.1 є певною мірою обмеженим та таким, що потребує більш глибокої деталізації інноваційних рішень, адже вони можуть відноситися до кількох з зазначених сфер одночасно.

4. .При виявленні проблемних аспектів інноваційно-інвестиційної діяльності (підрозділ 3.1 дисертації) слід було б продемонструвати їх зв'язок з конкурентоспроможністю підприємств та їх продукції.

5. Доцільним було б продемонструвати функціональні процедури узгодження стратегії інноваційно-інвестиційної діяльності з загальною стратегією підприємства, а не обмежуватися констатацією необхідності

такого узгодження та пошуком відповідності самих стратегій (підрозділ 3.2 дисертації).

Втім, вказані зауваження відображають власну наукову позицію опонента і не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів вирішення проблемних питань при розв'язанні поставленого наукового завдання.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України. Дисертаційна робота Романюка Олександра Георгійовича «Конкурентні стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств агропромислового виробництва» за змістом і оформленням відповідає діючим вимогам, що встановлені до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук у відповідності з пунктами 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), згідно п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки підприємства
та організації бізнесу
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця **Тетяна ВЛАСЕНКО**

ХНЕУ ім. С.Кузнеця
Підпис Власенко ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР